

## ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ – ΚΩΔΙΚΑΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

### ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τις διατάξεις του Ν. 4356/2015 (ΦΕΚ Α 181/24-12-2015), με τις οποίες αποφασίζεται, μεταξύ άλλων, ότι στις περιπτώσεις πράξεων κακουργηματικού χαρακτήρα, που υπάγονται στην αρμοδιότητα του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος ή του Εισαγγελέα Εγκλημάτων Διαφθοράς, δεν εφαρμόζεται η παράγραφος 2 του άρθρου 177 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, εφόσον το αποδεικτικό μέσο αφορά πληροφορίες ή στοιχεία, στα οποία οι ανωτέρω εισαγγελείς έχουν δικαίωμα πρόσβασης κατά τις διατάξεις του άρθρου 17Α παρ. 8 εδάφιο α' του ν. 2523/1997 και του άρθρου 2 παρ. 5 εδάφιο α' του ν. 4022/2011.

Ανεξάρτητα από τη δημοσιευθείσα διαφωνία (την 5-1-2016), επ'αφορμή αυτής της (νέας) διατύπωσης του άρ. 177 παρ. 2 ΚΠΔ, μεταξύ του Αναπληρωτή Υπουργού Δικαιοσύνης κ. Δημητρίου Παπαγγελόπουλου, και του Δ.Σ. της Ένωσης Εισαγγελέων Ελλάδος, η οποία (διαφωνία) λαμβάνεται υπόψη εν προκειμένω στο πλαίσιο του αναζωπυρωθέντος, σχετικώς μακρόβιου, επιστημονικού διαλόγου, ουσιαστικά η διάταξη αυτή, κατά την (ανεπηρέαστη) κρίση μας, παραμένει ανεφάρμοστη, αφού στην ουσία αυτοαναιρείται, με την εξαίρεση της παρ. 2 του άρ. 65 Ν. 4356/24-12-2015, προβλέποντας ότι η χρήση του παραπάνω αποδεικτικού μέσου κατά την παραπομπή και τη δίκη γίνεται δεκτή εφόσον κριθεί αιτιολογημένα ότι: α) η βλάβη που προκαλείται με την κτήση του είναι σημαντικά κατώτερη κατά το είδος, τη σπουδαιότητα και την έκταση από τη βλάβη ή τον κίνδυνο που προκάλεσε η ερευνώμενη πράξη, β) η απόδειξη της αλήθειας θα ήταν διαφορετικά αδύνατη και γ) η πράξη με την οποία το αποδεικτικό μέσο αποκτήθηκε δεν προσβάλλει την ανθρώπινη αξία. Δυνάμει του α. 10 παρ. 2 ν. 3674/08 η διατύπωση της εν λόγω διατάξεως έχει ως εξής: «Αποδεικτικά μέσα που έχουν αποκτηθεί αξιόποινες πράξεις ή μέσω αυτών, δε λαμβάνονται υπόψη στην ποινική διαδικασία».

Η διάταξη έχει χαρακτήρα γενικής και εξαρτημένης απαγόρευσης αξιοποίησης, διότι προϋποθέτει την προηγούμενη απόκτηση του αποδεικτικού μέσου με οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη. Κατά την ορθότερη άποψη πρόκειται για απόλυτη αποδεικτική απαγόρευση, υπό την έννοια ότι κάθε αξιόποινη απόκτηση ενός αποδεικτικού υλικού έλκει και την απαγόρευση αξιοποίησής του. Η αυτοαναφορικότητα της (νέας) διάταξης του Ν. 4356/24-12-2015 έγκειται στο ότι επιτρέπει σε εισαγγελικούς λειτουργούς, αλλά και σε προανακριτικούς υπαλλήλους να τελέσουν οι ίδιοι την αξιόποινη πράξη (ή να συμπράξουν σε αυτήν), αφού θα γνωρίζουν τα πραγματικά περιστατικά (κατά την τέλεσή της), πριν την αποδεικτική αξιοποίηση του παραχθέντος δι' αυτής

μέσου, που per se συνιστά παράβαση του (γενικού) καθήκοντός τους, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι καταλαμβάνει και αποδεικτικά μέσα που αποκτήθηκαν με μη αξιόπρινες πράξεις που όμως προσβάλουν συνταγματικά προστατευόμενα δικαιώματα, ιδίως την αρχή της ανθρώπινης αξίας και το δικαίωμα επί της προσωπικότητας. Επομένως η βλάβη που προκαλείται με την κτήση του είναι per definitionem σημαντική κατά τη σπουδαιότητα από τον κίνδυνο που προκάλεσε η ερευνώμενη πράξη, ενώ πάντοτε η απόδειξη της αλήθειας είναι διαφορετικά αδύνατη, αφού στην περίπτωση αυτή δεν θα συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις για την απόκτηση του αποδεικτικού μέσου με αξιόπρινες πράξεις. Τέλος, αξιώνεται (στην εξαίρεση της περίπτωσης γ) μια αιτιολογημένη κρίση, κατά την παραπομπή ή και τη δίκη, ως προς τη χρήση του αποδεικτικού μέσου, που αποκτήθηκε με αξιόπρινες πράξεις, που να θεμελιώνει (η αιτιολογημένη κρίση) τη μη προσβολή της ανθρώπινης αξίας. Με αυτή τη διατύπωση απαιτείται η ως άνω αιτιολογημένη κρίση να παρατίθεται στο παραπεμπτικό βούλευμα ή/και στη δικαστική απόφαση, με αποτέλεσμα να καθιερύεται έτσι, ως αυτοτελής λόγος εφέσεως.

Ειδικότερα, κατά τα οριζόμενα στο άρ. 478 ΚΠΔ, όπως αντικαταστάθηκε με το άρ. 24 παρ. 2 Ν. 3904/2010, «το ένδικο μέσο της έφεσης επιτρέπεται στον κατηγορούμενο μόνο κατά του βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών το οποίο τον παραπέμπει στο δικαστήριο για κακούργημα και μόνο για τους λόγους: α. της απόλυτης ακυρότητας και β. της εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής ουσιαστικής ποινικής διάταξης».

Α. Σε σχέση με το λόγο της απόλυτης ακυρότητας: Ο νομοθέτης ήχθη στη θέσπιση της απόλυτης ακυρότητας, «θείς εκ προοιμίου ως βάσιν ότι η μη τήρησις του δικονομικού τύπου ζημιοί κατά τεκμήριον *juris et de jure*» (Ι. Ζησιάδη, Ποινική Δικονομία, τ. Α', 1976, σελ. 249). Κατά τη διάταξη του άρ. 170 παρ. 1 ΚΠΔ «η ακυρότητα μιας πράξης ή ενός εγγράφου της ποινικής διαδικασίας επέρχεται μόνο όταν αυτό ορίζεται ρητά στο νόμο». Περαιτέρω, με το άρ. 171 ΚΠΔ, όπως αυτό αντικαταστάθηκε με το άρ. 11 παρ. 2 Ν. 3904/2010, υπό τον τίτλο «απόλυτη ακυρότητα», ορίζεται ότι «ακυρότητα που λαμβάνεται και αυτεπαγγέλτως υπόψη από το δικαστήριο σε κάθε στάδιο της διαδικασίας και στον Άρειο Πάγο ακόμη προκαλείται: 1) αν δεν τηρηθούν οι διατάξεις που καθορίζουν ... δ) την εμφάνιση, την εκπροσώπηση και την υπεράσπιση του κατηγορουμένου και την άσκηση των δικαιωμάτων που του παρέχονται από το νόμο, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα». Κατ' άρ. 173 παρ. 2 ΚΠΔ, «από τις απόλυτες ακυρότητες που μνημονεύονται στο άρθρο 171, όσες αναφέρονται σε πράξεις της προδικασίας μπορούν να προτείνονται ωστόσο

γίνει αμετάκλητη η παραπομπή στο ακροατήριο». Εξάλλου, από τη διάταξη του άρ. 175 εδ. πρώτο ΚΠΔ καθορίζεται πως «η ακυρότητα μιας πράξης καθιστά άκυρες και τις εξαρτημένες από αυτήν μεταγενέστερες πράξεις της ποινικής διαδικασίας». Επιπροσθέτως, κατά τα οριζόμενα στο άρ. 176 παρ. 1 ΚΠΔ, «αρμόδιο να κηρύξει την ακυρότητα των πράξεων της προδικασίας είναι το δικαστικό συμβούλιο...» και στην παρ. 2 εδ. πρώτο του αυτού άρθρου «το δικαστικό συμβούλιο ή το δικαστήριο κηρύσσοντας την ακυρότητα διατάσσει την επανάληψη των άκυρων πράξεων αν το κρίνει αναγκαίο και εφικτό».

Β. Καθ' ο μέρος αφορά το λόγο της εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής ουσιαστικής ποινικής διάταξης: Εσφαλμένη ερμηνεία υπάρχει όταν το Συμβούλιο αποδίδει στο νόμο διαφορετική έννοια από εκείνη που πραγματικά έχει, ενώ εσφαλμένη εφαρμογή υφίσταται, όταν το Συμβούλιο δεν υπήγαγε ορθώς τα πραγματικά περιστατικά που δέχθηκε ότι αποδείχθηκαν στη διάταξη που εφαρμόστηκε. Περίπτωση εσφαλμένης εφαρμογής ουσιαστικής ποινικής διατάξεως συνιστά και η εκ πλαγίου παραβίαση της διατάξεως αυτής, η οποία υπάρχει όταν στο πόρισμα του βουλεύματος, που περιλαμβάνεται στο συνδυασμό του αιτιολογικού με το διατακτικό και ανάγεται στα στοιχεία και την ταυτότητα του εγκλήματος, έχουν εμφιλοχωρήσει ασάφειες, αντιφάσεις ή λογικά κενά, με αποτέλεσμα να καθίσταται ανέφικτος ο έλεγχος της ορθής ή μη εφαρμογής του νόμου, οπότε το βούλευμα στερείται νόμιμης βάσεως (βλ. ΣυμβΕφΘράκης 85/2012, ΠΧρ 2012, 681, ΑΠ 28/2012 αδημ. στο νομικό τύπο και ΑΠ 1389/2009 ΠοινΧρ Ξ', 472).

Η έλλειψη της ως άνω απαιτούμενης αιτιολογημένης κρίσης, κατά την παραπομπή του κατηγορουμένου, ως προς τη χρήση του αποδεικτικού μέσου, που αποκτήθηκε με αξιόποινες πράξεις, μπορεί να συνιστά, υπό προϋποθέσεις, απόλυτη ακυρότητα, αφού αποστερεί τον φορέα του δικαιώματος να λαμβάνει γνώση της διαδικασίας με την οποία κτάται ένα σε βάρος του αποδεικτικό μέσον (*nulla poena sine processu*). Κυρίως όμως, η έλλειψη αιτιολογημένης κρίσης, κατά την παραπομπή του κατηγορουμένου, ως προς τη χρήση του αποδεικτικού μέσου, που αποκτήθηκε με αξιόποινες πράξεις, που να θεμελιώνει τη μη προσβολή της ανθρώπινης αξίας μπορεί να συνιστά, υπό προϋποθέσεις, εκ πλαγίου εσφαλμένη εφαρμογή ουσιαστικής ποινικής διάταξης· ομοίως είναι δυνατόν να εμφιλοχωρήσουν ασάφειες, αντιφάσεις ή λογικά κενά, με αποτέλεσμα να καθίσταται ανέφικτος ο έλεγχος της ορθής ή μη εφαρμογής του νόμου, οπότε το βούλευμα στερείται νόμιμης βάσεως, κατά την κρίση για το εάν η βλάβη που προκαλείται με την κτήση του (παρانونόμως κτηθέντος) αποδεικτικού μέσου είναι σημαντικά κατώτερη κατά το είδος, τη σπουδαιότητα και την έκταση από τη βλάβη ή τον κίνδυνο που προκάλεσε η

ερευνώμενη πράξη, ή εάν η απόδειξη της αλήθειας θα ήταν διαφορετικά αδύνατη.

Περαιτέρω, με τις διατάξεις του Ν. 4356/2015 (ΦΕΚ Α 181/24-12-2015), αποφασίζεται να εφαρμοσθεί πιλοτικά ο θεσμός της ηλεκτρονικής επιτήρησης κρατουμένων και υποδίκων για χρονικό διάστημα μέχρι δεκαοκτώ (18) μηνών (παρ. 1 του άρθρου 7 του Π.δ. 62/ 2014).

Επίσης, με τις διατάξεις του Ν. 4356/24-12-2015 αντικαθίσταται η παρ. 10 του άρθρου 30 του ν. 4251/2014 και προβλέπεται πλέον ότι περιουσία που αποτελεί προϊόν εγκληματικής δραστηριότητας, ή που αποκτήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο από προϊόν τέτοιας εγκληματικής δραστηριότητας ή περιουσία που χρησιμοποιήθηκε, εν όλω ή εν μέρει, ή προορίζονταν να χρησιμοποιηθεί για την εκτέλεση της παραπάνω εγκληματικής δραστηριότητας κατάσχεται και μπορεί να δημευθεί με την καταδικαστική απόφαση, αν ανήκει στον αυτουργό ή σε οποιονδήποτε από τους συμμετόχους, ενώ εάν το δικαστήριο, αυτεπαγγέλτως ή μετά από αίτημα διαδίκου ή τρίτου, κρίνει ότι η δήμευση που θα επιβληθεί στον καταδικασθέντα θα αποστερήσει τον ίδιο ή τρίτους, ιδίως την οικογένειά του, από πράγμα που εξυπηρετεί τον αναγκαίο βιοπορισμό τους και ότι υπάρχει κίνδυνος να προκληθεί σε αυτούς υπέρμετρη και ανεπανόρθωτη βλάβη, δεν επιβάλλει αυτήν. Σε περίπτωση που η περιουσία ή το προϊόν κατά το πρώτο εδάφιο υπερβαίνει τις τέσσερις χιλιάδες (4.000) ευρώ και δεν είναι δυνατόν να κατασχεθεί, κατάσχονται και δημεύονται υπό τους όρους του ίδιου εδαφίου περιουσιακά στοιχεία ίσης αξίας προς εκείνη της προαναφερθείσας περιουσίας ή του προϊόντος.

Ταυτόχρονα, με τις διατάξεις του Ν. 4356/24-12-2015 θεσπίσθηκε η συμφωνία δύο ενήλικων προσώπων, ανεξάρτητα από το φύλο τους, με την οποία ρυθμίζουν τη συμβίωσή τους (σύμφωνο συμβίωσης), τα οποία μπορούν πλέον με την κατάθεση του σχετικού συμβολαιογραφικού εγγράφου στο ληξιαρχο του τόπου κατοικίας τους, και την καταχώρισή του σε ειδικό βιβλίο του Ληξιαρχείου, να τύχουν αναλόγου προστασίας με αυτή που παρέχεται στις διατάξεις των συζύγων από το γάμο, εκτός αν τα μέρη τις ρυθμίσουν διαφορετικά κατά τη σύναψη του συμφώνου με βάση τις αρχές της ισότητας και της αλληλεγγύης. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι νέες ρυθμίσεις ως προς το κληρονομικό δικαίωμα των μερών του συμφώνου, όπου εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα που αφορούν τους συζύγους, ενώ κατά την κατάρτιση του συμφώνου το κάθε μέρος μπορεί να παραιτηθεί από το δικαίωμά του στη νόμιμη μοίρα.

Ενδιαφέρουν παρουσιάζουν επίσης οι νέες ρυθμίσεις διατάξεων του Ποινικού Κώδικα, και ειδικότερα οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 56 του ΠΚ, όπου

εκείνος που έχει υπερβεί το εβδομηκοστό πέμπτο (75ο) έτος της ηλικίας του εκτίει την ποινή ή το υπόλοιπο ποινής φυλάκισης ή κάθειρξης έως δέκα (10) έτη που του επιβλήθηκε στην κατοικία του, εκτός αν με ειδική αιτιολογία κριθεί ότι η έκτισή της σε κατάσταση κράτησης είναι απολύτως αναγκαία για να αποτραπεί από την τέλεση άλλων αντίστοιχης βαρύτητας εγκλημάτων. Τα παραπάνω ισχύουν και για καταδικασθείσα μητέρα που έχει την επιμέλεια ανήλικου τέκνου της μέχρι αυτό να συμπληρώσει την ηλικία των 8 ετών, ενώ προβλέπεται πλέον η άδεια εξόδου από την κατοικία, που παρέχεται από τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών του τόπου έκτισης για λόγους εκπαίδευσης, εργασίας ή νοσηλείας.

Με τον ίδιο Νόμο (Ν. 4356/2015) προστίθενται επιβαρυντικές περιστάσεις (άρ. 81Α ΠΚ) από τις οποίες προκύπτει ότι έχει τελεστεί έγκλημα κατά παθόντος λόγω των χαρακτηριστικών φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής γενεαλογικών καταβολών, θρησκείας, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου. Επίσης εισάγεται το άρθρο 361B ΠΚ, που προβλέπει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών και χρηματική ποινή τουλάχιστον χιλίων πεντακοσίων (1.500) ευρώ, για όποιον προμηθεύει αγαθά ή προσφέρει υπηρεσίες ή αναγγέλλει με δημόσια πρόσκληση την παροχή ή προμήθεια αυτών αποκλείοντας από καταφρόνηση πρόσωπα λόγω των ίδιων ως άνω χαρακτηριστικών.

Περαιτέρω, περιορισμός σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων επιβάλλεται μόνο σε ανηλίκους που έχουν συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο (15ο) έτος της ηλικίας εφόσον η πράξη τους, αν την τελούσε ενήλικος, θα ήταν κακούργημα απειλούμενο με την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, διαφορετικά σε ανήλικο που τέλεσε αξιόποινη πράξη και έχει συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο (15ο) έτος της ηλικίας του επιβάλλονται αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, με εξαίρεση τις πράξεις του άρθρου 336, εφόσον τελούνται σε βάρος προσώπου νεότερου από δεκαπέντε (15) ετών, οπότε επιβάλλεται περιορισμός σε ειδικό κατάσταση κράτησης νέων. Κατά το άρ. 478 ΚΠΔ, επιτρέπεται το ένδικο μέσο της έφεσης στον ανήλικο κατηγορούμενο μόνο κατά του βουλεύματος του συμβουλίου πλημμελειοδικών το οποίο τον παραπέμπει στο δικαστήριο για έγκλημα που, αν το τελούσε ενήλικος, θα ήταν κακούργημα.

Νέες ρυθμίσεις θεσπίζονται στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπου στην παρ. 2 του άρθρου 59 ΚΠΔ προβλέπεται ότι στις περιπτώσεις των άρθρων 224, 225 παράγραφοι 1 περίπτωση α' και 2 εδάφιο α', 229, 362, 363 και 364 ΠΚ, αν για το γεγονός για το οποίο δόθηκε όρκος ή η χωρίς όρκο κατάθεση ή έγινε η αναφορά στην αρχή ή η καταμήνυση ή ισχυρίστηκε ή διέδωσε ο υπαίτιος ασκήθηκε ποινική δίωξη, ο εισαγγελέας πλημμελειοδικών, μετά την προκαταρκτική εξέταση (άρθρα 31, 43 παρ. 1 εδάφιο β'), αναβάλλει με πράξη

του κάθε περαιτέρω ενέργεια έως το τέλος της ποινικής δίωξης, κατόπιν σύμφωνης γνώμης του εισαγγελέα εφετών. Αντικαθίσταται το άρθρο 113 ΠΚ, με το οποίο προβλέπεται πλέον ότι τα Δικαστήρια ανηλίκων δικάζουν τις αξιόποινες πράξεις που τελούνται από ανηλίκους και επιβάλλουν τα αναμορφωτικά ή θεραπευτικά μέτρα, που ορίζονται από τον Ποινικό Κώδικα ή τις ποινές, κατά τις παρακάτω διακρίσεις: Α. Το μονομελές δικαστήριο ανηλίκων δικάζει: α) τις πράξεις που τελούνται από ανηλίκους εκτός από εκείνες που δικάζονται από το τριμελές δικαστήριο ανηλίκων, β) τα πταίσματα που τελούνται από ανηλίκους στην έδρα του πρωτοδικείου και γ) τις εφέσεις κατά των αποφάσεων του πταισματοδικείου για ανηλίκους. Β. Το τριμελές δικαστήριο ανηλίκων δικάζει τις αξιόποινες πράξεις που τελούνται από ανήλικους, για τις οποίες, αν τελούνταν από ενήλικα, απειλείται ισόβια κάθειρξη, καθώς και τις πράξεις του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα, εφόσον τελούνται σε βάρος προσώπου νεωτέρου από δεκαπέντε (15) ετών. Γ. Το εφετείο ανηλίκων δικάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων των μονομελών και τριμελών δικαστηρίων ανηλίκων που λειτουργούν στα πλημμελειοδικεία. Υποθέσεις, οι οποίες με τις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγονται πλέον στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του μονομελούς δικαστηρίου ανηλίκων, εάν μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος νόμου έχει γίνει επίδοση κλητηρίου θεσπίσματος ή κλήσης στον κατηγορούμενο, εκδικάζονται από το αρμόδιο δικαστήριο στο οποίο έχουν εισαχθεί, ενώ εάν δεν έχει γίνει τέτοια επίδοση καταλαμβάνονται από τις νέες διατάξεις και εκδικάζονται από το μονομελές δικαστήριο ανηλίκων.

Επίσης, η παρ. 1 του άρ. 279 ΚΠΔ εξειδικεύεται κατά το ότι σε περίπτωση σύλληψης επ' αυτοφώρω για πλημμέλημα, ο ανακριτικός υπάλληλος εντός δώδεκα (12) ωρών ειδοποιεί με το ταχύτερο μέσο τον εισαγγελέα, ο οποίος μπορεί, λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα του εγκλήματος και την προσωπικότητα του δράστη, να δώσει εντολή να αφεθεί αυτός ελεύθερος και να μην εφαρμοστεί η προβλεπόμενη για τα αυτόφωρα εγκλήματα διαδικασία του άρθρου 418 παρ. 1 εδάφιο α' ΚΠΔ.

Το ενδιαφέρον μέρος του άρ. 340 παρ. 1 ΚΠΔ έγκειται στο ότι κατά την έναρξη της συνεδρίασης ο πρόεδρος του δικαστηρίου διακριβώνει για το σύνολο των υποθέσεων, εάν οι κατηγορούμενοι στερούνται συνηγόρου υπεράσπισης, ενώ οι υποθέσεις στις οποίες διορίζεται συνηγόρος κατά τα παραπάνω, εκδικάζονται υποχρεωτικά σε συνεδρίαση μετά από διακοπή, προκειμένου να προετοιμαστεί κατάλληλα ο διορισθείς συνηγόρος και η δικάσιμος μετά από τη διακοπή αυτή δεν μπορεί να απέχει περισσότερο από τριάντα (30) ημέρες. Περαιτέρω, αν ο κατηγορούμενος αρνηθεί την υπεράσπισή του από το διορισμένο συνηγόρο, ο πρόεδρος του δικαστηρίου

διορίζει σε αυτόν άλλο συνήγορο από τον ίδιο πίνακα. Σε περίπτωση νέας άρνησης του κατηγορουμένου, το δικαστήριο προβαίνει στην εκδίκαση της υπόθεσης του κακουργήματος χωρίς διορισμό συνηγόρου.

Τροποποιήσεις επέρχονται επίσης στις διατάξεις περί αστικής ευθύνης του τύπου, και δη στην παρ. 2 του άρθρου μόνου του ν. 1178/1981 (Α' 187), η οποία αφορά στην δήλωση παράστασης πολιτικής αγωγής, στην ποινική δίκη, από τον αδικηθέντα, προβλέπεται ότι για την κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα ανάλογη χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης του αδικηθέντος, το δικαστήριο λαμβάνει υπόψη ιδίως: α) τις επιπτώσεις του δημοσιεύματος στον αδικηθέντα, καθώς και στο οικογενειακό, κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον του, β) το είδος, τη φύση, τη σπουδαιότητα, τη βαρύτητα και την απαξία των γεγονότων, πράξεων ή χαρακτηρισμών που του αποδόθηκαν με το δημοσίευμα, γ) το είδος της προσβολής, που υπέστη, δ) την ένταση του πταίσματος του εναγομένου, ε) τις συνθήκες τέλεσης της αδικοπραξίας, και στ) την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των διαδίκων, ενώ εγκλήσεις (και αγωγές) που υποβάλλονται από έναν ή περισσότερους κατά του ιδίου, αν συνδέονται με φράσεις που θεωρήθηκαν προσβλητικές και περιλαμβάνονται σε ένα δημοσίευμα, άρθρο, βιβλίο ή άλλο κείμενο, καθώς και σε αρθρογραφία ή εκπομπές του που αφορούν το ίδιο θέμα, συνεκδικάζονται υποχρεωτικά εφόσον υποβληθεί σχετικό αίτημα.

Περαιτέρω, με το Ν. 4356/24-12-2015 αντικαθίσταται η παρ. 1 του άρθρου 58 του Σωφρονιστικού Κώδικα (ν. 2776/1999), όπως τροποποιήθηκε με την παρ.1 του άρθρο 11 του ν. 4312/2014 (Α' 260), και ορίζεται πλέον ότι η εκπαιδευτική άδεια χορηγείται για τη φοίτηση κρατουμένων σε σχολές όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, εφόσον στην περιοχή φοίτησης λειτουργεί αντίστοιχο προς την κατηγορία στην οποία ανήκουν οι ενδιαφερόμενοι κατάστημα κράτησης, ενώ για τους υποδίκους απαιτείται και η σύμφωνη γνώμη του δικαστικού οργάνου που διέταξε την προσωρινή κράτηση. Εάν το Συμβούλιο αποφαινεται υπέρ της χορήγησης της άδειας, αλλά υπάρχει αρνητική γνώμη του δικαστικού οργάνου που διέταξε την προσωρινή κράτηση, ο κρατούμενος δικαιούται να προσφύγει στο Δικαστήριο Εκτέλεσης Ποινών ως συμβούλιο, μέσα σε δέκα (10) ημέρες από την κοινοποίηση σε αυτόν της απόφασης. Η φοίτηση καταδίκων και υποδίκων φοιτητών και σπουδαστών Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, που δεν έχουν λάβει την ως άνω άδεια, μπορεί να γίνεται και με παρακολούθηση μαθημάτων εξ αποστάσεως.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει επίσης η νέα ρύθμιση του Ν. 4356/24-12-2015, με την οποία προβλέπεται, με την παρ. 1 του άρθρου 99 του ν.1756/1988 (Κώδικας οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργών), ότι αρμόδιοι για την άσκηση πειθαρχικής δίωξης είναι: α) ο Υπουργός

Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για όλους τους δικαστικούς λειτουργούς, β) ο πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας και ο αρχαιότερος από τους κληρωθέντες, στο Συμβούλιο Επιθεώρησης, αντιπρόεδρος (τακτικούς και αναπληρωματικούς), για τους παρέδρους, τους εισηγητές και τους δόκιμους εισηγητές του Συμβουλίου της Επικρατείας, γ) ο πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας και ο αντιπρόεδρος που προεδρεύει στο Συμβούλιο Επιθεώρησης των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων για τους δικαστικούς λειτουργούς των διοικητικών δικαστηρίων, δ) ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου, ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου και ο προϊστάμενος της επιθεώρησης για όλους τους δικαστικούς λειτουργούς των πολιτικών–ποινικών δικαστηρίων, εκτός από τα μέλη του Αρείου Πάγου, ε) ο πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και ο αρχαιότερος από τους κληρωθέντες, στο Συμβούλιο Επιθεώρησης, αντιπρόεδρος (τακτικούς και αναπληρωματικούς), για τους παρέδρους, τους εισηγητές και τους δόκιμους εισηγητές του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στ) ο πρόεδρος του τριμελούς συμβουλίου διεύθυνσης του εφετείου ή ο πρόεδρος του εφετείου (πολιτικού ή διοικητικού) για τους προέδρους πρωτοδικών, πρωτοδίκες, παρέδρους, ειρηνοδίκες και πταισματοδίκες, ζ) ο εισαγγελέας εφετών ή ο προϊστάμενος της εισαγγελίας εφετών για τους εισαγγελείς, αντεισαγγελείς πρωτοδικών και παρέδρους της εισαγγελίας.

Τροποποιείται η παρ. 2 του άρ. 4 Ν. 4022/2011, κατά την οποία σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη διακοπή της δίκης για δεκαπέντε το πολύ ημέρες. Αν μετά τη διακοπή, δεν μπορεί να συνεχισθεί η δίκη για οποιοδήποτε λόγο, αναβάλλεται και προσδιορίζεται σε ημέρα που δεν απέχει περισσότερο από δύο μήνες (ενώ δεν απαιτείται πλέον να προεδρεύει σε αυτήν ο ίδιος δικαστής που είχε αρχικά κληρωθεί ή ορισθεί).

Αθήνα, την 7 Ιανουαρίου 2016

Θεμιστοκλής Ι. Σοφός  
Δ.Ν. – Δικηγόρος